

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสามบ่อวิทยา จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียน จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัยตามหัวข้อ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2551 ของโรงเรียนสามบ่อวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 1 จังหวัดสงขลา จำนวน 149 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนสามบ่อวิทยา อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ปีการศึกษา 2551 จำนวน 35 คน ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่ใช้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ คนไทยมาจากไหน ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ตามรอยอารยธรรม และบุคคลสำคัญในอดีต

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เพื่อใช้ในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน กับนักเรียนที่เรียนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ จำนวน 1 ฉบับ จำนวน 30 ข้อ แบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระประวัติศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยมีวิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสามบ่อวิทยา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) เพื่อวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา กำหนดหน่วยการเรียนรู้

1.2 ศึกษาแนวคิดและปัญหาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ส 31101) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยเลือกปัญหาในสาระประวัติศาสตร์ เป็นประเด็นการศึกษา

1.3 ศึกษาแนวคิด หลักการ วิธีการต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้

1.4 จัดทำหน่วยการเรียนรู้ ออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ส 31101) 4 หน่วยการเรียนรู้ คือ คนไทยมาจากไหน ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ตามรอยอารยธรรม และบุคคลสำคัญในอดีต โดยแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีแผนการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งหมด 8 แผน และใช้เวลาทั้งสิ้น 20 คาบ (คาบละ 50 นาที) กำหนดขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน จำนวน 6 ขั้นตอน คือ

1) ขั้นให้ประสบการณ์ก่อนเข้าศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นขั้นที่เตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนได้มีความรู้เข้าใจวิธีการทางประวัติศาสตร์ และหลักฐานทางประวัติศาสตร์

โดยดำเนินการจัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ “คนไทยมาจากไหน” จำนวน 2 แผนการเรียนรู้ ใช้เวลา 4 คาบ และหน่วยการเรียนรู้ “ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐาน” จำนวน 1 แผนการเรียนรู้ ใช้เวลา 2 คาบ เพื่อนำมาใช้ศึกษาข้อสรุป และนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นมาของชนชาติไทยอย่างมีวิจารณญาณและมีความเป็นกลาง โดยใช้คำถามชี้นำ การศึกษาความรู้จากเอกสารภาพหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และการวิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์

2) ขั้นเตรียมการก่อนเข้าศึกษาเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ดำเนินการจัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ “ตามรอยอารยธรรม” จำนวน 3 แผนการเรียนรู้ ใช้เวลา 6 คาบ โดยครูนำภาพร่องรอยของอาณาจักรโบราณต่าง ๆ ใน ประเทศไทย เช่น ภาพศิลาจารึก ภาพพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร เป็นต้น ให้นักเรียนดู พร้อมซักถามนักเรียนว่าเคยเดินไปที่วัดหรือเคยเห็นร่องรอยความเจริญเหล่านี้ของอาณาจักรโบราณในดินแดนประเทศไทยหรือไม่ และให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายหาเหตุผลว่าทำไมอาณาจักรโบราณแต่ละภาคจึงมีพัฒนาการความเจริญที่คล้ายคลึงกัน และส่วนใหญ่ได้รับความเจริญจากอารยธรรมใด เพื่อจุดประเด็นให้นักเรียนเกิดความสนใจ ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของวิธีการทางประวัติศาสตร์ คือ การกำหนดปัญหาหรือข้อสมมุติฐานของการศึกษา จากนั้นผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวางแผนสืบค้นประวัติความเป็นมาของบุคคล หรือสถานที่สำคัญในจังหวัดสงขลาที่เกี่ยวข้องกับอาณาจักรโบราณในดินแดนประเทศไทย โดยเสนอแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในจังหวัดสงขลา และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของหัวข้อที่จะไปศึกษา วิธีการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน กิจกรรม การเรียนรู้ที่ต้องทำ วิธีการปฏิบัติขณะศึกษาในแหล่งเรียนรู้ การเตรียมอุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็นในการเรียน และการแบ่งกลุ่มมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ

3) ขั้นเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยการนำนักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดสงขลา ในหน่วยการเรียนรู้ “ตามรอยอารยธรรม” จำนวน 1 แผนการเรียนรู้ ใช้เวลา 6 คาบ เพื่อสร้างความตระหนักและเกิดความรู้ความเข้าใจว่า การศึกษาค้นคว้าความเป็นมาของชนชาติไทย เรื่องราวของประเทศไทยในอดีต จำเป็นต้องอาศัยวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักวิชาการสาขาต่าง ๆ มาช่วยในการวิเคราะห์ ประเมินคุณค่า และตีความหลักฐานที่ค้นพบหรือเกี่ยวข้องกับเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนน่าเชื่อถือ โดยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

ก. เดินเท้าสำรวจบริเวณวัดเขาน้อย และป้อมเมืองสงขลา หมายเลข 9

ข. นั่งรถศึกษาความเป็นอยู่บริเวณชุมชนเมืองสงขลาฝั่งเขาแดง วัดสุวรรณคีรี

และสุสานตระกูล ณ สงขลา

ค. ชมวีดิทัศน์ / ฟังคำบรรยาย และศึกษาโบราณวัตถุในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
สงขลา

ง. ชมวีดิทัศน์ / ฟังคำบรรยาย และศึกษาโบราณวัตถุในสถาบันทักษิณคดี
ศึกษา สงขลา

จากกิจกรรมที่กล่าวมาข้างต้นเป็นขั้นที่ 2 ของวิธีการทางประวัติศาสตร์คือ
การรวบรวมหลักฐานทั้งหลักฐานขั้นต้นและหลักฐานชั้นรอง เพื่อนำมาวิเคราะห์และประเมินคุณค่า
ของข้อมูลในลำดับต่อไป

4) ขั้นสรุปและอภิปรายประเด็นต่างๆ ที่ได้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน นักเรียนรวบรวม
เอกสาร หลักฐาน คำสัมภาษณ์ บอกล่า ภาพถ่าย หรือหลักฐานอื่นๆ ที่ได้จากการศึกษาเรียนรู้
จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และการสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต จากห้องสมุดของ
โรงเรียนสามบ่อวิทยา สรุปประเด็นสำคัญที่ได้จากการศึกษาเรียนรู้ โดยมีการกำหนดขอบเขตของ
การนำเสนอ 2 ประเด็น คือ ขั้นตอนวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์
และร่วมกันนำเสนอผลงานของตนเองในลักษณะของป้ายนิเทศ

ครูและนักเรียนร่วมกันดำเนินการตามขั้นตอนที่ 3 และ 4 ของวิธีการทางประวัติศาสตร์
คือ การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล และตีความและสังเคราะห์ว่าหลักฐานใดมีความสำคัญ
มีความน่าเชื่อถือ ถูกต้องตามเหตุการณ์มากกว่ากัน โดยแสดงความคิดเห็นประกอบแล้วจึงดำเนินการสรุป
และร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้

5) ขั้นทบทวนความรู้เดิมและเชื่อมโยงเข้ากับความรู้ใหม่ ครูและนักเรียนร่วมกัน
ทบทวนประเด็นความรู้ทั้งหมดที่ได้จากการศึกษาเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน หลังจากนั้นให้
นักเรียนเชื่อมโยงความรู้เดิม เพื่อนำมาศึกษาความรู้ใหม่ เรื่อง ผลงานบุคคลสำคัญในประเทศที่มี
ผลกระทบต่อเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ชาติไทยในหน่วยการเรียนรู้ “บุคคลสำคัญในอดีต” โดย
ยกตัวอย่างภาพหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรโบราณในดินแดนประเทศไทย ที่นักเรียน
ศึกษา อาทิ การสร้างพระธาตุหริภุญชัย ศิลาจารึก เครื่องสังคโลก การจุดประทีปโคมไฟ การลอยกระทง
และซักถามว่าภาพนั้นคือภาพอะไร อยู่ที่ใด มีจุดมุ่งหมายในการสร้างเพื่ออะไร และจากการที่นักเรียน
ได้ศึกษามาแล้วในหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ตามรอยอารยธรรม เรื่อง พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของ
รัฐไทยในอดีตจนถึงสมัยสุโขทัย นักเรียนคิดว่าบุคคลสำคัญที่มีส่วนช่วยสร้างสรรค์ผลงานอันเป็น
รากฐานสำคัญของความเจริญในปัจจุบันมีบุคคลใดบ้าง

จากนั้นให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ที่ 1 เรื่อง ผลงานบุคคลสำคัญในประเทศที่มี
ผลกระทบต่อเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ชาติไทย และทำใบงานที่ 2 ผลงานของบุคคลสำคัญ
โดยครูมีบทบาทในการกระตุ้นความคิด คอยแนะนำเพิ่มเติมให้กับผู้เรียน

6) **ขั้นสรุปและนำเสนอผลการเรียนรู้** ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายของวิธีการทางประวัติศาสตร์ คือ การรวบรวมเอกสาร หลักฐานและองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ผ่านการวิเคราะห์และตีความแล้ว มานำเสนอผลการวิเคราะห์พัฒนาการความเจริญของประเทศไทยในอดีต โดยสร้างสรรค์ภาระงานในลักษณะของการจัดบอร์ดนิทรรศการ และแผ่นพับอาณาจักรโบราณในดินแดนประเทศไทย

1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้

1.6 หากความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สร้างขึ้นไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสามบ่อวิทยาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความเหมาะสมของกิจกรรมและสาระการเรียนรู้ เพื่อผู้วิจัยจะได้นำมาปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีกิจกรรมที่เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง

1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนสามบ่อวิทยา จำนวน 35 คน โดยมีขั้นตอน คือ 1) ทดสอบก่อนเรียน 2) ดำเนินการทดลอง โดยจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ซึ่งการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ศึกษา สังเคราะห์ ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติของชุมชน อมรวิวัฒน์ (2545) หลักเกณฑ์การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ของนิพนธ์ สุขปริดี (2539) และเกณฑ์ในการเลือก แหล่งความรู้ในชุมชนของวชิระ อินทร์อุดม (2525 อ้างถึงใน นราลักษณ์ ขจีจิตร, 2541 : 42) รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนที่ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา ได้เป็นขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นแนวในการศึกษาของนักเรียน ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเองตามขั้นตอนกับตัวอย่างที่ใช้ในการสอน และ 3) ทดสอบหลังเรียน

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระประวัติศาสตร์

การวิจัยนี้ใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นเครื่องมือในการประเมินผลการทดลองการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยมีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสามบ่อวิทยา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ช่วงชั้น 3)

2.2 ศึกษาเทคนิควิธีการสร้างข้อสอบ

2.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 1 ฉบับ มีข้อสอบจำนวน 40 ข้อ แบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก

2.4 นำแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ และให้คำแนะนำปรับปรุงแก้ไข

2.5 นำแบบทดสอบที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบพิจารณาคุณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เหมาะสมของข้อคำถามกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง โดยคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 และปรับปรุงข้อที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 1.00 ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.6 นำแบบทดสอบที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองกับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนสามบ่อวิทยา จังหวัดสงขลา จำนวน 30 คน

2.7 หาความยากง่าย (P) ของแบบทดสอบ โดยแบบทดสอบมีค่าความยากง่าย (P) ตั้งแต่ 0.200-0.733 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.154-0.538 แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่าความยากง่าย ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป คัดเลือกเป็นแบบทดสอบฉบับจริงไว้ 30 ข้อ

2.8 นำแบบทดสอบที่คัดเลือกไว้จำนวน 30 ข้อ ไปทดลองครั้งที่ 2 กับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนสามบ่อวิทยา จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตร KR-20 (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538 : 198) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.802 จากนั้นนำแบบทดสอบไปใช้ทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสามบ่อวิทยา ผู้วิจัยได้ออกแบบการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ขั้นตอนหลัก คือ 1) การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และ 2) การทดลองจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ดังนี้

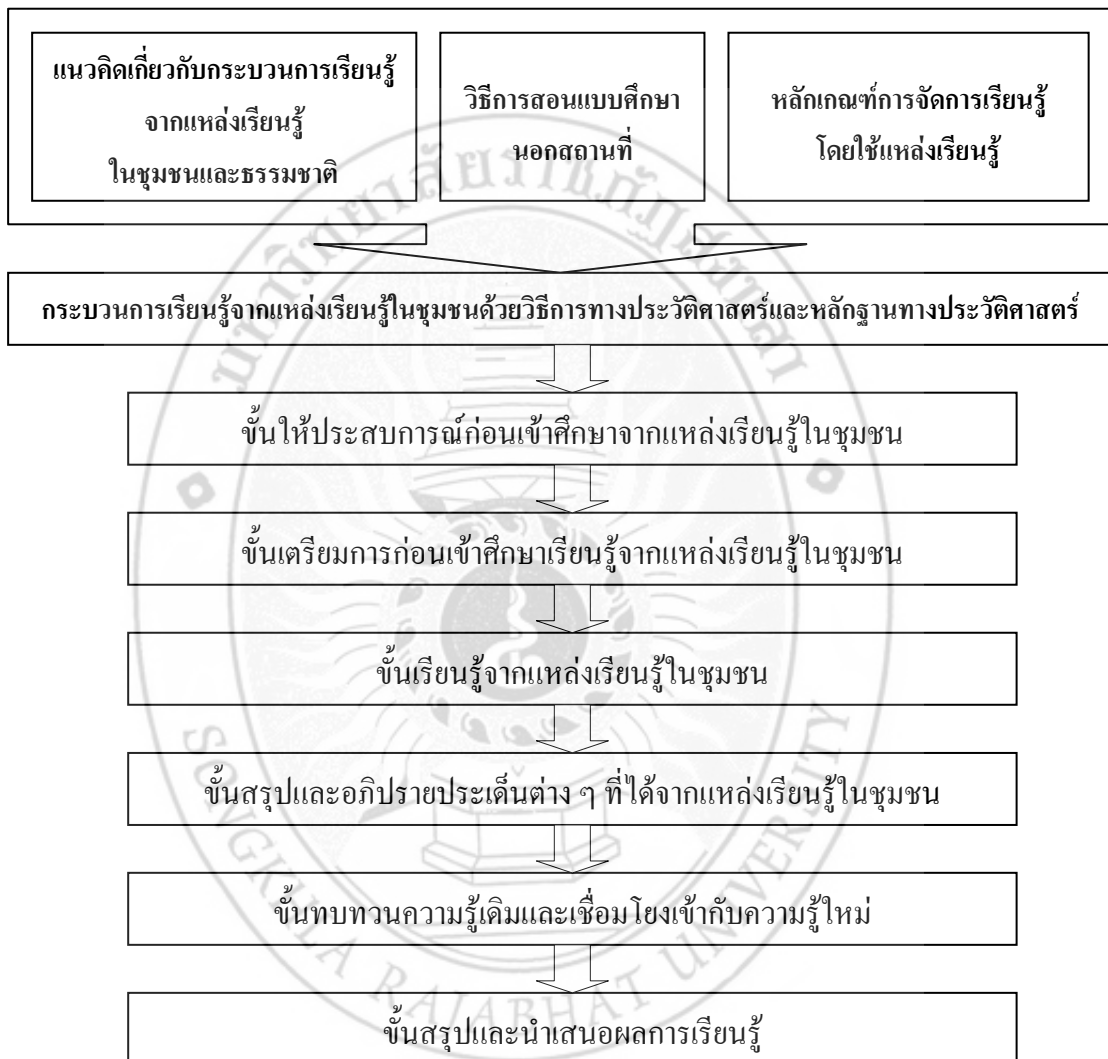
ขั้นตอนที่ 1 การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนช่วงชั้น 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1) โดยเฉพาะสาระประวัติศาสตร์ พบว่าธรรมชาติของวิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องราวและเหตุการณ์ในอดีต ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ไกลตัวผู้เรียน และส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นนามธรรม การจัดการเรียนรู้ยังไม่เหมาะสมกับผู้เรียน โดยเฉพาะการเรียนการสอนก็เน้นเนื้อหา หรือไม่ก็เน้นเฉพาะหนังสือแบบเรียนที่ครูหรือโรงเรียนได้เลือกสรรมาให้เรียน นักเรียนเรียนรู้แบบท่องจำ ตามตำราหรือหนังสือเรียนเพียงเล่มเดียว โอกาสที่จะศึกษา รวบรวมข้อมูล ความรู้ต่าง ๆ นอกห้องเรียนมีน้อย นักเรียนจึงมีความคิด ความรู้ ประสบการณ์แคบ ขาดวิธีการทางประวัติศาสตร์ ที่ต้องอาศัยการศึกษารวบรวมข้อมูล มาคิดวิเคราะห์ อภิปราย แสดงความคิดเห็น และสรุปองค์ความรู้อย่างมีเหตุมีผล จึงทำให้การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนสาระประวัติศาสตร์ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระประวัติศาสตร์ไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยเลือกแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่ใกล้ตัวนักเรียนในเขตอำเภอสิงหนคร และอำเภอเมืองสงขลา มาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพราะเป็นการเรียนที่สนองตอบความต้องการ ความสนใจ และความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียนได้ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้ข้อมูล ข้อเท็จจริง แนวความคิดและหลักการต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง สัมผัสประสบการณ์ตรง เน้นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนได้มีความรู้เข้าใจวิธีการทางประวัติศาสตร์ และนำมาใช้ศึกษาข้อสรุป

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ หลักเกณฑ์การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ และวิธีการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ ได้เป็นกระบวนการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิ 2 ขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ที่ได้จากการสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ หลักเกณฑ์การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ และวิธีการสอนแบบศึกษานอกสถานที่

ผู้วิจัยได้กำหนดกำหนดกรอบเนื้อหาสาระประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนไว้ 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ คนไทยมาจากไหน ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ตามรอยอารยธรรม และบุคคลสำคัญในอดีต รวมเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ทั้งสิ้น 20 คาบ (คาบละ 50 นาที) สรุปรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตาราง 1 รายละเอียดของหน่วยการเรียนรู้ จำนวนชั่วโมงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ที่จะเดินทางไปศึกษา

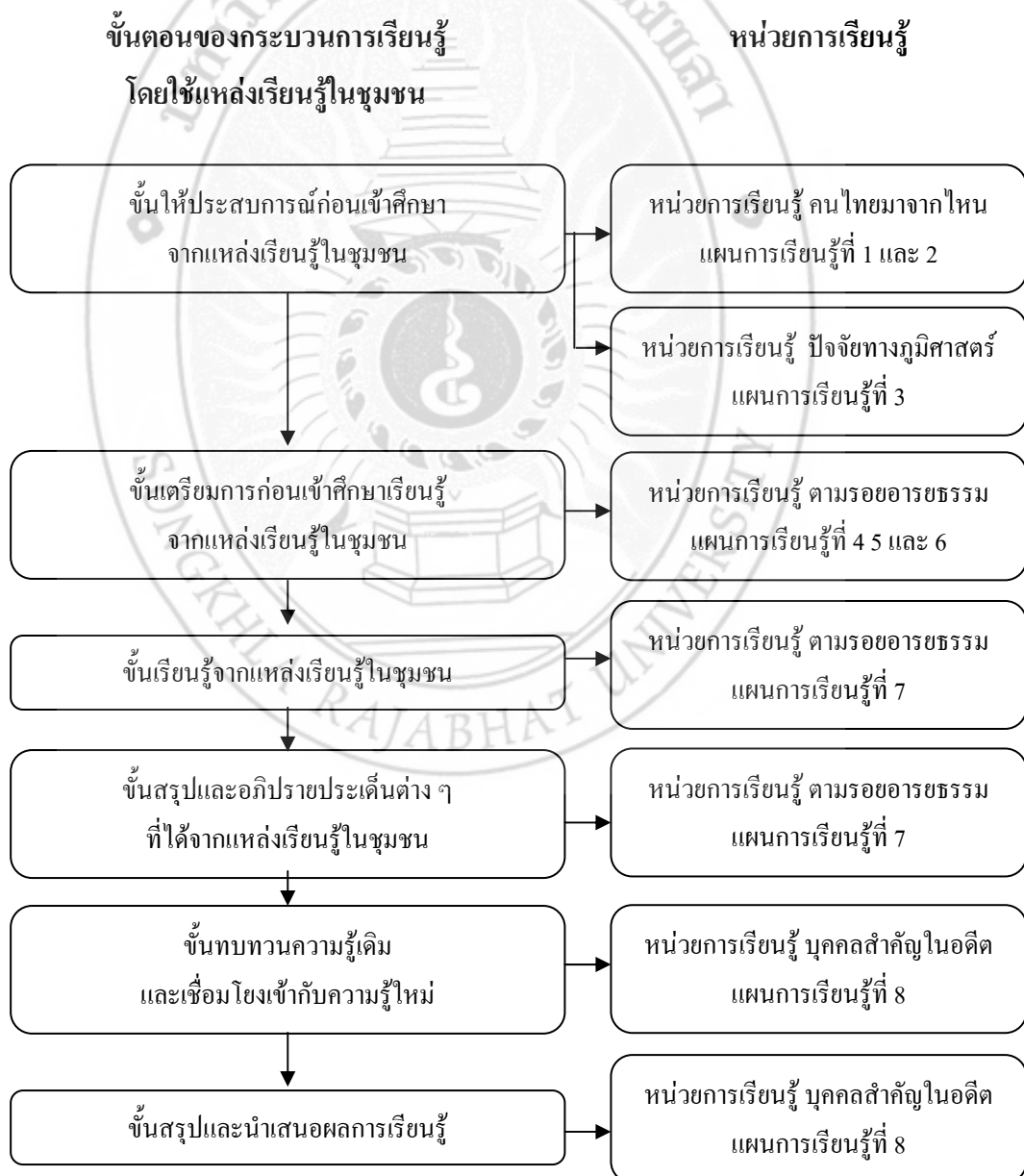
ที่	หน่วยการเรียนรู้	แผนการเรียนรู้	จำนวนคาบ	แหล่งเรียนรู้
1	คนไทยมาจากไหน	1) วิธีการทางประวัติศาสตร์	2	ห้องสมุด โรงเรียนสามบ่อวิทยา
		2) ถิ่นกำเนิดคนไทย	2	
2	ปัจจัยทางภูมิศาสตร์	3) ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย	2	ห้องสมุด กลุ่มสาระสังคมศึกษา
3	ตามรอยอารยธรรม	4) อาณาจักรโบราณในดินแดนประเทศไทย	2	ห้องสมุด กลุ่มสาระสังคมศึกษา
		5) กำหนดปัญหา	2	
		6) รวบรวมหลักฐาน	2	
		7) วิเคราะห์ ตีความและนำเสนอข้อมูล	6	
4	บุคคลสำคัญในอดีต	8) ผลงานบุคคลสำคัญในประเทศไทยที่มีผลกระทบต่อเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ชาติไทย	2	ห้องสมุดสังคมศึกษา
รวม			20	

ผู้วิจัยได้นำขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน จำนวน 6 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) ขั้นให้ประสบการณ์ก่อนเข้าศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
- 2) ขั้นเตรียมการก่อนเข้าศึกษาเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
- 3) ขั้นเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
- 4) ขั้นสรุปและอภิปรายประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
- 5) ขั้นทบทวนความรู้เดิมและเชื่อมโยงเข้ากับความรู้ใหม่
- 6) ขั้นสรุปและนำเสนอผลการเรียนรู้

มากำหนดเป็นขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมด 3 หน่วยการเรียนรู้ ดังรายละเอียดในแผนภูมิ 3

แผนภูมิ 3 หน่วยการเรียนรู้ตามขั้นตอนการจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง ผู้วิจัยได้วางพื้นฐานให้นักเรียนเข้าใจโน้ตสน์ของวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ก่อนที่จะออกศึกษานอกสถานที่ และให้นักเรียนใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นขั้นตอนในการศึกษา ดังนี้

1. กำหนดปัญหาหรือสมมุติฐาน ในขั้นนี้เป็นขั้นที่ครูจะต้องฝึกให้นักเรียนได้คิด กำหนดปัญหาจากแนวทางอภิปรายของนักเรียน
2. ขั้นแสวงหาความรู้โดยการรวมหลักฐาน ในขั้นนี้ครูจะต้องให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการค้นคว้า และบอกแหล่งที่ผู้เรียนจะสามารถแสวงหาและรวบรวมหลักฐานได้
3. วิเคราะห์และประเมินคุณค่าของข้อมูล ขั้นตรวจหาข้อบกพร่องผิดพลาดของหลักฐาน ประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐาน โดยพิจารณาเปรียบเทียบกับหลักฐานอื่นที่กล่าวถึงข้อเท็จจริงเดียวกัน
4. การตีความและสังเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นที่นำหลักฐานหรือข้อเท็จจริงที่ผ่านการวิเคราะห์แล้วมาพิจารณา อธิบาย วิพากษ์วิจารณ์และแสดงความคิดเห็นประกอบ แล้วจึงดำเนินการสรุปผลผสมผสานและสังเคราะห์ข้อเท็จจริง จนกลายเป็นมโนทัศน์ของการเรียนรู้
5. การนำเสนอข้อมูล นักเรียนต้องใช้ความสามารถทั้งด้านความรู้ ความคิดและการลำดับเนื้อหาที่น่าสนใจ และชวนให้ติดตามศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแผนการจัดการจัดการเรียนรู้อันที่ปรับปรุงแล้ว จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสามบ่อวิทยา จังหวัดสงขลา โดยจัดการจัดการเรียนรู้อันที่โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ในการจัดการเรียนรู้อันที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ครูชี้แจงนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำความเข้าใจ เกี่ยวกับการวิจัยครั้งนี้ในด้านจุดประสงค์ วิธีการและประเมิน
2. การทดสอบก่อนเรียน (pre-test) เพื่อวัดความรู้พื้นฐาน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ แล้วบันทึกคะแนนไว้
3. การดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้อันที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผู้วิจัยดำเนินการสอนด้วยตนเอง ใช้เวลาสอน 20 คาบ (คาบละ 50 นาที)

4. การทดสอบหลังเรียน (post-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ แล้วบันทึกคะแนนไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ของลัวน สายยศ และอังคณา สายยศ (2538 : 73-79 104 196-198 249) ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 หาค่าสถิติพื้นฐาน

1.1.1 หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ของคะแนนใช้สูตร ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\sum X$ = ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด

N = จำนวนข้อมูลทั้งหมด

1.1.2 หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้สูตร ดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{n\sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S.D. = ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum X^2$ = ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

$(\sum X)^2$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

n = จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 ค่าความยากง่าย (P) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ P = ระดับความยาก

R = จำนวนผู้ตอบถูกทั้งหมด

N = จำนวนนักเรียนที่ทำข้อสอบทั้งหมด

2.2 ค่าอำนาจจำแนก (r) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$r = \frac{R_H - R_L}{N}$$

เมื่อ r = ค่าอำนาจจำแนก

R_H = จำนวนกลุ่มสูงที่ตอบถูก

R_L = จำนวนกลุ่มต่ำที่ตอบถูก

N = จำนวนนักเรียนที่ทำข้อสอบทั้งหมด

2.3 หาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร ดังนี้

$$r = \frac{K}{K-1} \left(\frac{s_1^2 - \sum pq}{s_1^2} \right)$$

เมื่อ r = ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง

k = จำนวนข้อสอบ

p = สัดส่วนของผู้ทำถูกแต่ละข้อ

q = 1 - p

s_1^2 = ความแปรปรวนของคะแนนที่สอบได้

2.4 ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับผลการเรียนรู้ (IOC) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC = ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์

$\sum R$ = ผลรวมคะแนนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมุติฐาน

เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยใช้สูตร t-test แบบ Dependent ดังนี้

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$$

- เมื่อ
- D = ผลต่างระหว่างข้อมูลแต่ละคู่
 - $\sum D$ = ผลรวมทั้งหมดของผลต่างระหว่างข้อมูลแต่ละคู่
 - $\sum D^2$ = ผลรวมทั้งหมดของผลต่างระหว่างข้อมูลแต่ละคู่ยกกำลังสอง
 - n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

